

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора юридичних наук, доцента Чумака Володимира Валентиновича на дисертаційне дослідження – Рувіна Олександра Григоровича «Адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України», подане на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність обраної теми дослідження. Вирішення питань підвищення ефективності правоохоронної діяльності, забезпечення правопорядку в нових умовах у чималій мірі залежить від чіткого і ефективного правового та науково-технічного забезпечення діяльності органів та установ, що забезпечують законність та правопорядок у державі.

Особливо це відноситься до експертних підрозділів, які покликані забезпечити науковими і техніко-криміналістичними засобами та методами весь процес розкриття та розслідування злочинів, сприяти застосуванню спеціальних знань в усіх видах судочинства і служити своєрідним каналом впровадження сучасних досягнень науки в правоохоронну діяльність та судочинство. Все це вимагає перебудови і самого процесу організації діяльності судово-експертних установ на якісно новому рівні, і покращення адміністративно-правових засад їх діяльності, у тому числі при взаємодії між собою та з іншими суб'єктами.

Тому питання вдосконалення організації діяльності експертів в правовому та організаційно-структурному аспектах в умовах загострення криміногенної обстановки стають актуальними і необхідними для оптимізації практичної діяльності експертних установ, підвищення її ефективності в обслуговуванні потреб судочинства та правоохоронної діяльності. Важливого значення при цьому набуває вдосконалення контролю за діяльністю судово-експертних установ.

З огляду на зазначені обставини дисертація Рувіна О.Г. є актуальною і своєчасною, оскільки вона присвячена теоретичному осмисленню змісту та значення адміністративно-правових засад здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України.

Про актуальність дослідження свідчить також його відповідність «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 рр., затвердженої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р.; а також виконання її у межах науково-дослідних тем Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Удосконалення системи правоохоронних органів щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки України» (номер державної реєстрації 0116U006814), «Система критеріїв зовнішнього моніторингу діяльності єдиного правоохоронного органу у сфері забезпечення фінансової та економічної безпеки держави» (номер державної реєстрації 0118U003575).

Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі узагальнення наукових праць вчених, аналізу законодавства України, визначити сутність та розкрити особливості адміністративно-правових засад здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України, запропонувати відповідну концепцію, а також опрацювати пропозиції і рекомендації щодо вдосконалення адміністративного законодавства у цій сфері.

Надане на рецензування дисертаційне дослідження є першою фундаментальною та комплексною роботою, присвяченою визначенню сутності та особливостей адміністративно-правових засад здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України, а також виробленню пропозицій щодо їх покращення.

Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи. Науково-теоретичне підґрунтя для виконання роботи склали праці фахівців із галузі адміністративного права. Окрім того, було використано напрацювання фахівців із: теорії управління, теорії держави і права, кримінального права, психології, філософії, соціології, криміналістики а також інших галузевих наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативну основу

дисертації становлять нормативно-правові акти різної юридичної сили: від Конституції України до підзаконних нормативних актів. У ході дисертаційного дослідження було також використано законодавство деяких зарубіжних країн, досвід яких було розглянуто у контексті здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ. Інформаційну та емпіричну основу дисертаційного дослідження становлять узагальнення практики діяльності судово-експертних установ та суб'єктів, що уповноважені здійснювати контроль за їх роботою, а також довідкові видання, статистичні матеріали..

Узагальнений в роботі теоретичний та нормативний матеріал аналізується з використанням виваженого методологічного апарату, який включає як загальнонаукові, так і конкретні наукові методи пізнання, зокрема: логіко-семантичний, аналітичний, історико-правовий, метод документального аналізу, структурно-функціональний, метод класифікації, моделювання, прогнозування та інші методи пізнання процесів і явищ. Загалом, методи дослідження є цілком сучасними й обґрунтованими, що стало запорукою успішного вирішення поставлених дисертантом завдань.

Зміст дисертації в цілому характеризується досить високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, вдало розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем адміністративно-правового забезпечення здійснення контролю за судово-експертною діяльністю.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що в дисертації вперше, комплексно визначено сутність та розкрито особливості адміністративно-правових засад здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України, що лягло в основу вироблення відповідної концепції, а також пропозицій і рекомендацій щодо вдосконалення адміністративного законодавства. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових концептуальних наукових положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем.

На особливу увагу заслуговують наступні положення, висновки, рекомендації та пропозиції, що викладені в цій дисертації, які найбільш наочно демонструють її наукову новизну, теоретичну та практичну значущість:

- запропоноване здобувачем визначення поняття судово-експертної установи, під якою запропоновано розуміти юридичну особу державної чи недержавної форми власності, ключовою метою створення і функціонування якої є здійснення судово-експертної діяльності (с. 48);

- висновок про те, що судово-експертні установи, хоча не наділені владними повноваженнями щодо здійснення правоохоронної діяльності і не реалізують управлінського впливу на відносини і процеси, що відбуваються в ході даної діяльності, втім виконують надзвичайно важливу забезпечувальну та допоміжну роботу у системі правоохоронної діяльності (с.59);

- визначення контролю за діяльністю судово-експертних установ України як важливого засобу управління, сутністю якого є здійснення уповноваженими суб'єктами перевірки відповідності організації та функціонування даних установ чинним законодавчим вимогам, виявлення у їх діяльності проблем та недоліків, прямих порушень норм матеріального та (або) процесуального законодавства, забезпечення відповідного реагування на ці проблеми та правопорушення задля їх своєчасного усунення, притягнення до відповідальності винних у їх вчинення осіб, відновлення порушеного становища, усунення причин та факторів, що сприяли їх появі, зміцнення дисципліни та правового порядку у сфері судово-експертної діяльності (с. 89);

- обґрунтований дисертантом висновок про те, що ключове місце в системі правових засад здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України належить нормам адміністративного права, що підтверджується тим, що: по-перше, в більшій частині норми саме цієї галузі права закріплюють правовий статус органів державної влади та їх посадових осіб, які уповноважені здійснювати контроль за роботою судово-експертних установ; по-друге, безпосередньо судово-експертні установи є в більшій частині державними організаціями, завдання та повноваження яких мають

офіційний, державно-визначений характер, а тому їх діяльність також регламентується нормами адміністративного права; по-третє, здійснення контрольної процедури є актом реалізації спеціальних владних повноважень відповідними органами державної влади та їх посадовими особами.; по-четверте, саме в нормах адміністративного права закріплюються ключові форми та методи здійснення контролю у відповідній сфері, а також процедури їх практичного втілення у життя (с. 104);

- висновок здобувача про те, що метою контролю за діяльністю судово-експертних установ є оцінка діяльності судово-експертних установ України щодо її відповідності вимогам нормативно-правових актів в сфері судової експертизи, а також забезпечення правильності такої діяльності (с. 131);

- з'ясовані дисертантом спеціальні принципи контролю за діяльністю судово-експертних установ, а саме: об'єктивності, комплексності, раптовості (с. 140-141);

- визначений автором перелік адміністративних методів контролю за діяльністю судово-експертних установ, серед яких наступні: атестація; метод рекомендації; проведення нарад керівництва; управлінський метод (с. 185-186);

- аргументований здобувачем висновок про те, що подальший розвиток міжнародного контролю за діяльністю судово-експертних установ має бути спрямованим на здійснення таких заходів: 1) участі вступу й інших судово-експертних установ до Європейської мережі судово-експертних установ – ENFSI; 2) прийняття участі у міжнародних програмах підвищення кваліфікації судових експертів; 3) подальша робота з акредитації лабораторій судово-експертних установ не лише МВС та Міністерства юстиції, але й інших; 4) оцінювання придатності (валідація) методик експертних досліджень, приведення їх до міжнародних стандартів і методики експертних досліджень тощо (с. 270);

- узагальнені на основі аналізу зарубіжної практики у досліджуваній сфері основні шляхи удосконалення контролю за діяльністю судово-експертних установ: по-перше, важливим є інтегрування України до міждержавних систем

взаємодії в секторі судово-експертної діяльності, що дозволить отримати численні методико-наукові ресурси та використати їх для покращення роботи судово-експертних установ; по-друге, на прикладі зарубіжних держав, зокрема пострадянського простору, логічним та необхідним є формування централізованої системи управління судово-експертними організаціями, а також створення єдиного управлінського та контролюючого «центру» в зазначеному напрямі; по-третє, необхідно активніше використовувати формат контролю через ліцензійно-дозвільні системи, що забезпечить підвищення якості не тільки роботи установ, але й судових експертів безпосередньо (с. 292-293);

- висновок про те, що з метою підвищення якості та ефективності контролю за діяльністю судово-експертних установ в якості основних критеріїв оцінювання даного контролю слід використовувати наступні: 1) функціонально-цільовий; 2) організаційний; 3) правовий; 4) економічний; 5) суспільний (с. 304).

У дисертації сформульовано й інші цікаві та корисні положення та висновки.

Дискусійні положення та зауваження.

Однак, як і при дослідженні будь-якої складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеному дисертаційному дослідженні міститься чимало спірних, незгоджених і не зовсім обґрунтованих положень, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії і напрямами подальшої розробки даної проблеми. Зокрема:

1. Потребує додаткового обґрунтування висновок здобувача щодо розуміння об'єкту контролю за діяльністю судово-експертних установ, під яким запропоновано розуміти сукупність суспільних відносин, що виникають в процесі реалізації уповноваженими органами державної влади та їх посадових осіб, інструментів та засобів, спрямованих на перевірку законності діяльності досліджуваних у роботі установ (с. 32). Адже об'єктом такого контролю є

суспільні відносини, що виникають в діяльності судово-експертних установ та підлягають перевірці компетентними суб'єктами.

2. Потребує уточнення запропонована здобувачем система контролю за діяльністю судово-експертних установ, до ключових структурних елементів якої віднесено: мету і завдання контролю; об'єкт та предмет контролю; систему суб'єктів контрольної діяльності; механізм реалізації контролю (с. 122). Даний перелік доцільно було б доповнити такими елементами, як види та форми контролю.

3. Визначений дисертантом перелік адміністративно-правих форм здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ, якими він пропонує доповнити проєкт Закону України «Про судово-експертну діяльність», (регулятивно-координаційну, експертно-кваліфікаційну та рекомендаційну форми (с. 179) доцільно доповнити нормотворчою формою.

4. Акцентуючи увагу на необхідності збільшення участі громадськості у контролі за діяльністю судово-експертних установ (с. 255), здобувачеві варто було б вказати на конкретні можливі напрямки вдосконалення процедури реалізації громадського контролю за діяльністю судово-експертних установ.

5. Потребує уточнення висновки здобувача щодо визначених ним двох можливих напрямків оптимізації системи суб'єктів досліджуваного контролю (с. 321). Враховуючи те, що ці напрямки суперечать один одному, дисертантові варто було б вказати той, який він вважає більш доцільним.

Висловлені зауваження носять характер побажань та не можуть суттєво вплинути на загальну високу наукову цінність рецензованої роботи та позитивну оцінку проведеного автором дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони можуть бути використані у: науково-дослідній роботі; правотворчості; освітньому процесі та практичній діяльності.

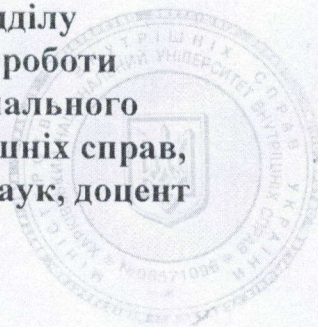
Основні результати дослідження викладено в одноосібній монографії, в 4-х посібниках, 26-ти статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях

України, 6-ти статтях у зарубіжних періодичних наукових виданнях та тезах наукових повідомлень на 24-х науково-практичних конференціях.

Дисертацію та автореферат оформлено відповідно до встановлених вимог. Наведене дозволяє зробити **висновок**, що дисертаційне дослідження «Адміністративно-правові засади здійснення контролю за діяльністю судово-експертних установ України» виконане на належному науково-теоретичному рівні, є завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що вирішують конкретну наукову проблему, яка має значення для адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор – Рувін Олександр Григорович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

т.в.о. начальника відділу
організації наукової роботи
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

A handwritten signature in black ink, appearing to read "В. ЧУМАК", is written over the official seal.

Володимир ЧУМАК